

Az újszülöttek nyelvi titkai

Kutatók Éjszakája 2014 (DE)

Fehér Krisztina

2014. szeptember 26.

Újszülöttek a nyelv világában

- laikus találgatások, hiedelmek vagy tudományos kijelentések?
- felismerik szüleik hangját
- szeretik, ha beszélnek hozzájuk, különösen dajkanyelven
- felismerik anyanyelvüket
- tetszik nekik anyanyelvük
- értik anyanyelvüket

Mit hozunk és mit szerzünk?

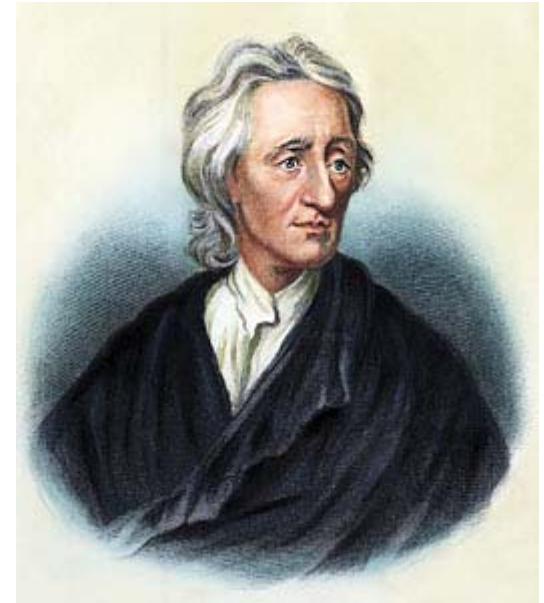
- gondolkodási sémák
- két szélsőséges álláspont: mindent hozunk (innátizmus) vs. mindent szerzünk (tabula rasa)

René Descartes

Gottfried Leibniz

John Locke

Mit hozunk és mit szerzünk?

- nyelvi sémák
- két nem annyira szélsőséges álláspont: mindent hozunk (gének) vs. sok mindent szerzünk (tanulás)

Noam Chomsky

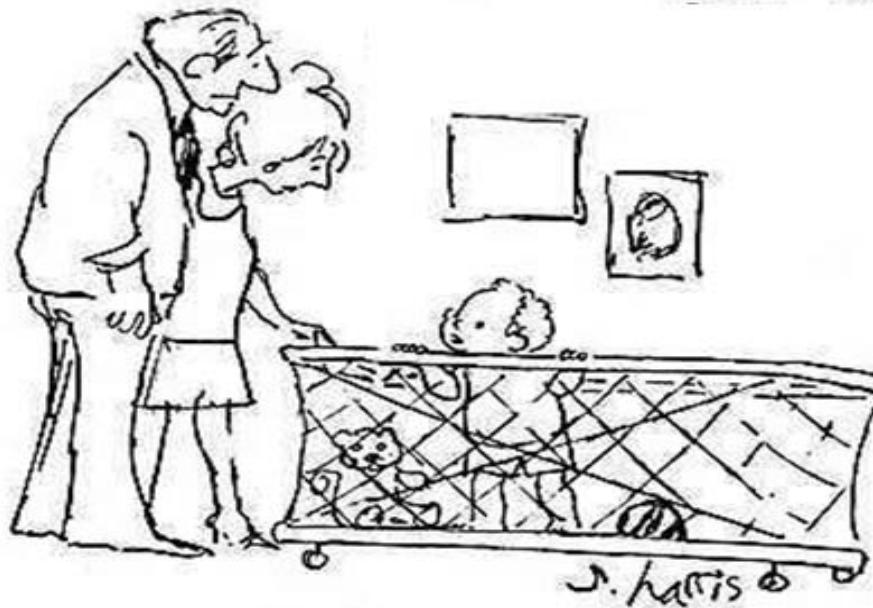

Steven Pinker

Michael Tomasello

Született zseni?

"WHAT'S THE BIG SURPRISE? ALL THE LATEST THEORIES OF LINGUISTICS SAY WE'RE BORN WITH THE INNATE CAPACITY FOR GENERATING SENTENCES."

Buta tanuló?

<http://tabularosa1.pbworks.com/w/page/29690338/FrontPage>

Hogy lehet kideríteni?

- két kísérleti paradigma:
- agykérgi (neurális) válaszok
- viselkedéses (kognitív) reakciók

Fotó: Mózes Áron

Neurális tesztek

- NIRS = near infrared spectroscopy
- EEG = electroencephalography

<http://news.medill.northwestern.edu/chicago/news.aspx?id=166454&print=1>

http://www.neuroscience.ethz.ch/research/biomedical_technology/wolf/

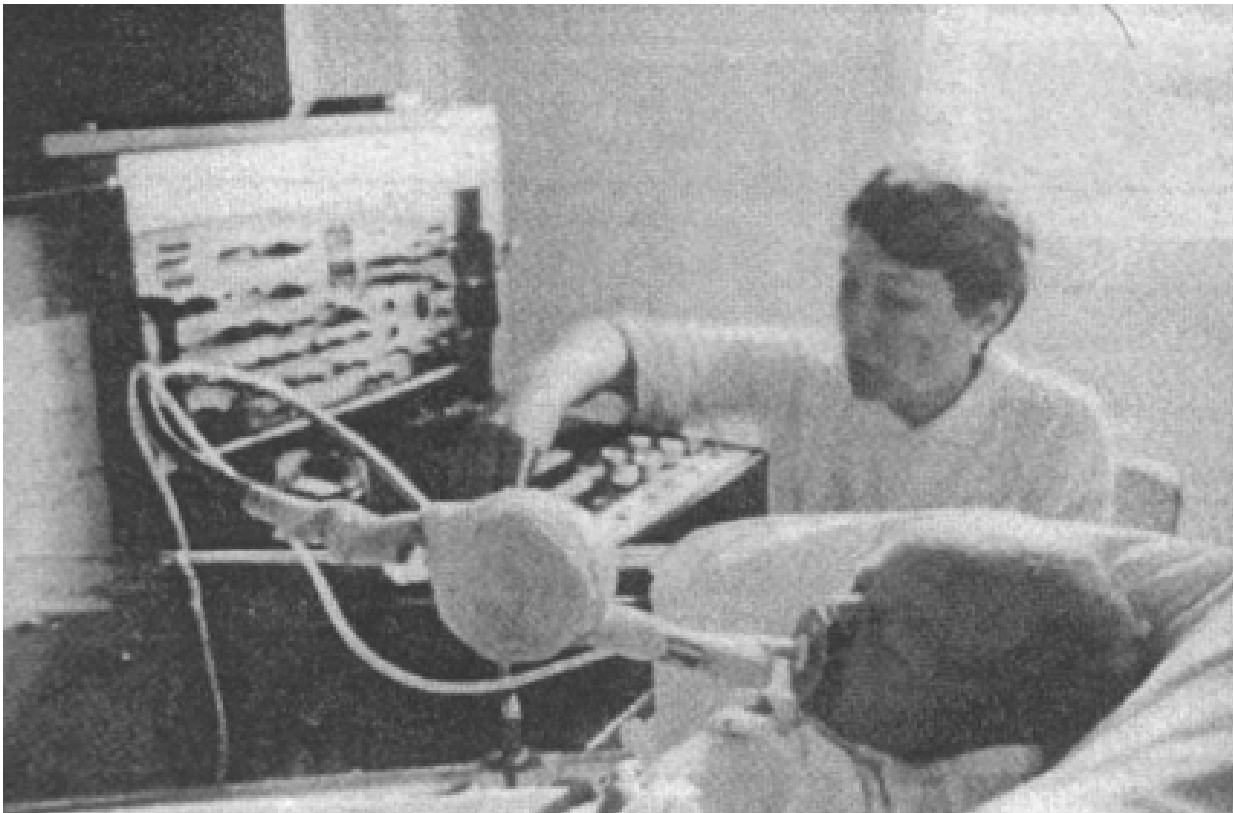

Kognitív tesztek

- a percepcióra irányuló mérés (hangsor-megkülönböztetés)
- szopásgyakorlás (Eimas és mtsai 1971)

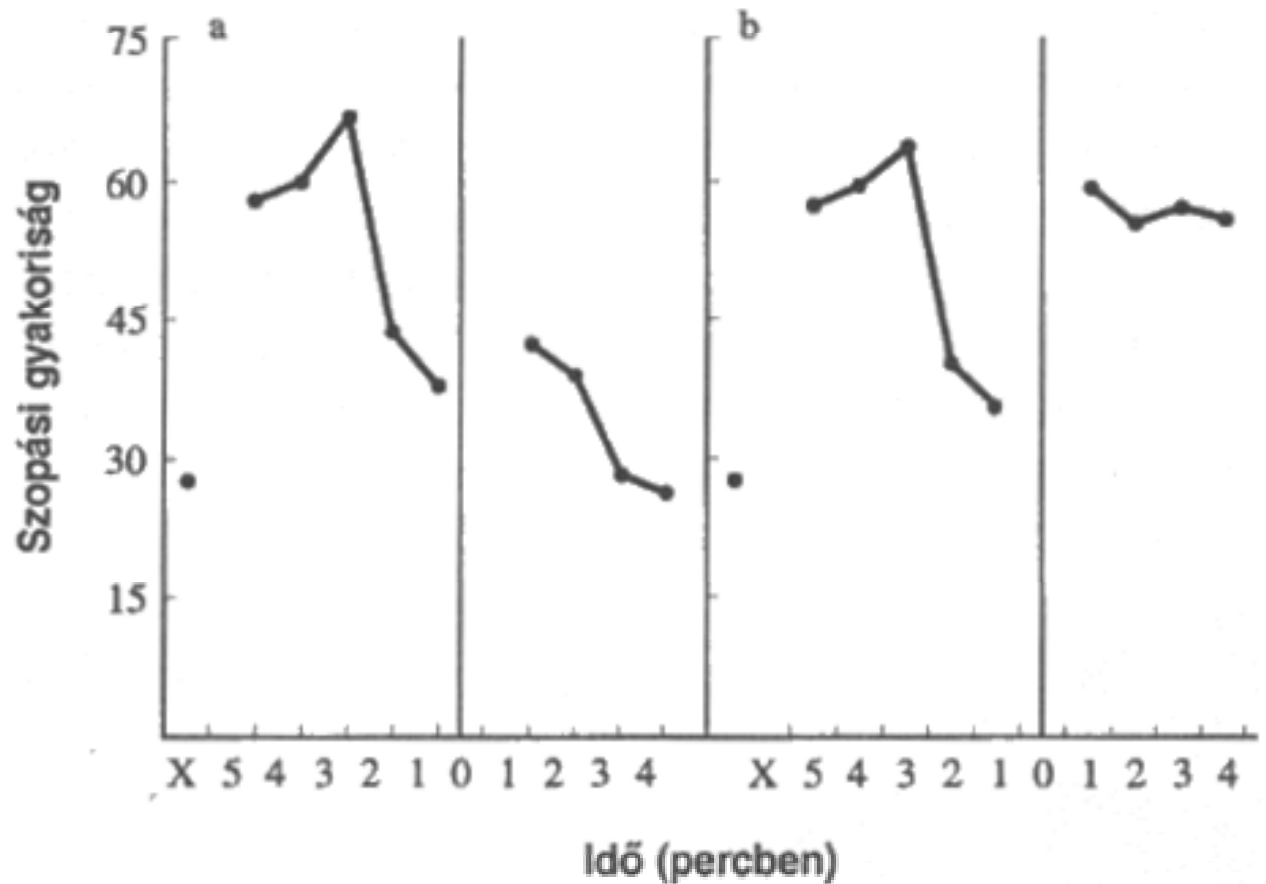

Fotó: Crystal 2003

Kognitív tesztek

- „beszélő cumi”

Ábra: Crystal 2003

Kognitív tesztek

- a produkcióra irányuló mérés (nyelvsajátos akusztikai mintázatok)
- síráselemzés (Mampe és mtsai 2009)

<http://www.parentdish.co.uk/baby/your-babys-first-month/>

A kísérleti eredmények

- NIRS, EEG, beszélő cumi:
- megkülönböztetik anyanyelvüket más, ritmikailag eltérő nyelvektől
- ritmikailag eltérő idegen nyelveket is megkülönböztetnek

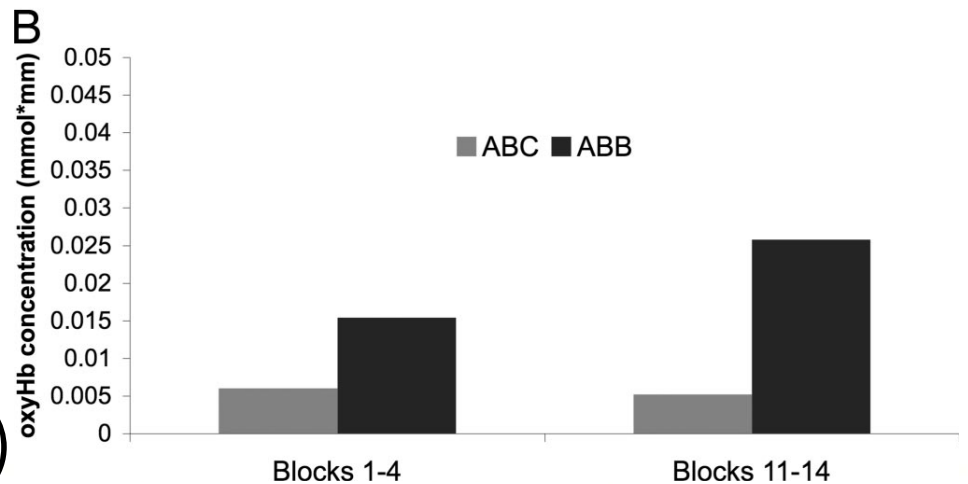
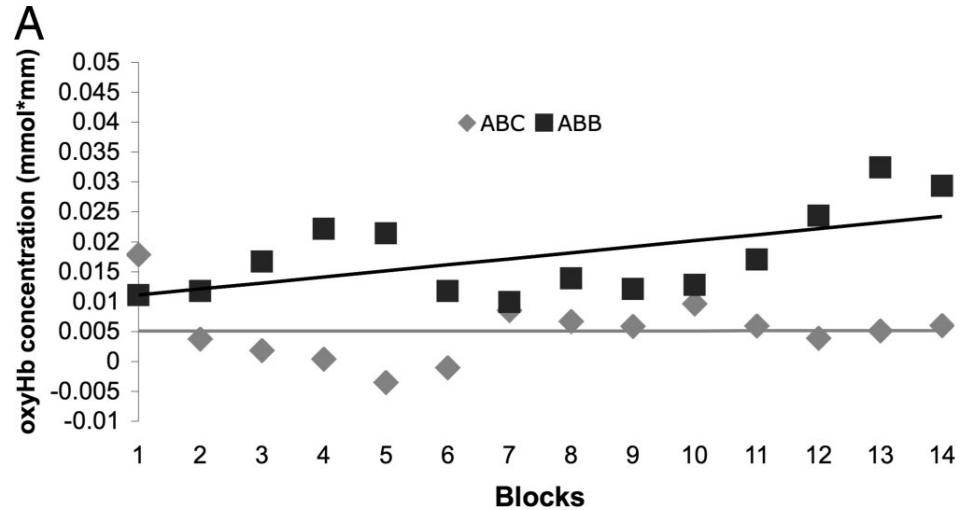
Fotó: Koczogh Helga

Tudás vagy tanulás?

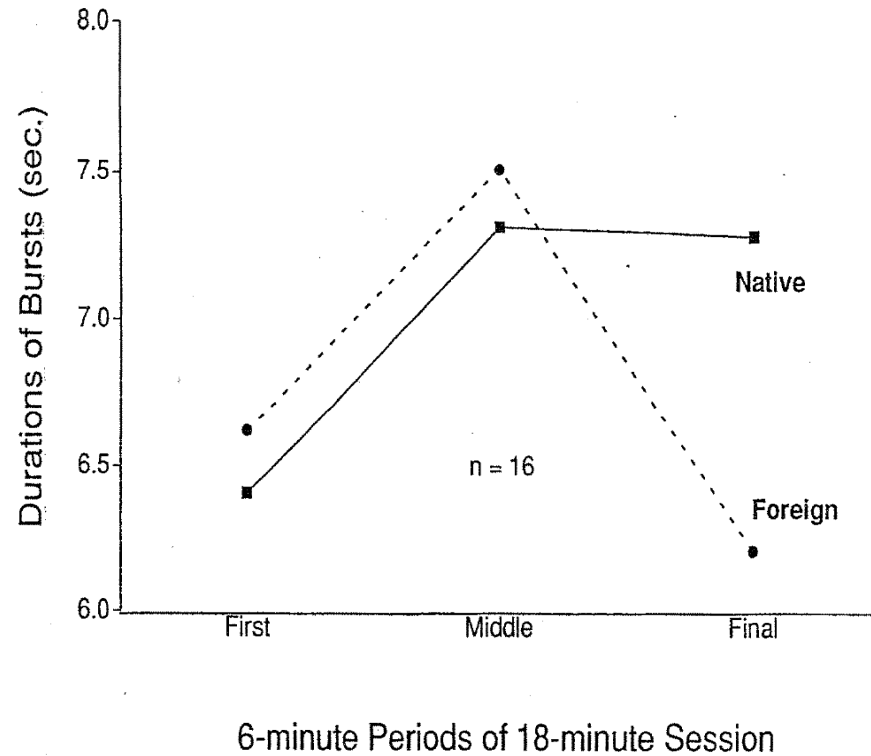
- elkülönítik: ABB (*mubaba, penana...*) vs. ABC (*mubafe, penaki...*)
- nem különítik el: ABA (*mubamu, penape...*) vs. ABC (*mubafe, penaki...*)
- tudás és tanulás határán?

(Gervain és mtsai 2008)

Tanulás?

- tetszészvizsgálat (Moon és mtsai, 1992)
- az anyanyelv jobban tetszik

Tanulás?

- beszélő cumik és kétnyelvű babák (Byers-Heinlein és mtsai 2010)

<http://infantstudies.psych.ubc.ca/uploads/userfile/OMNIstory.wmv>

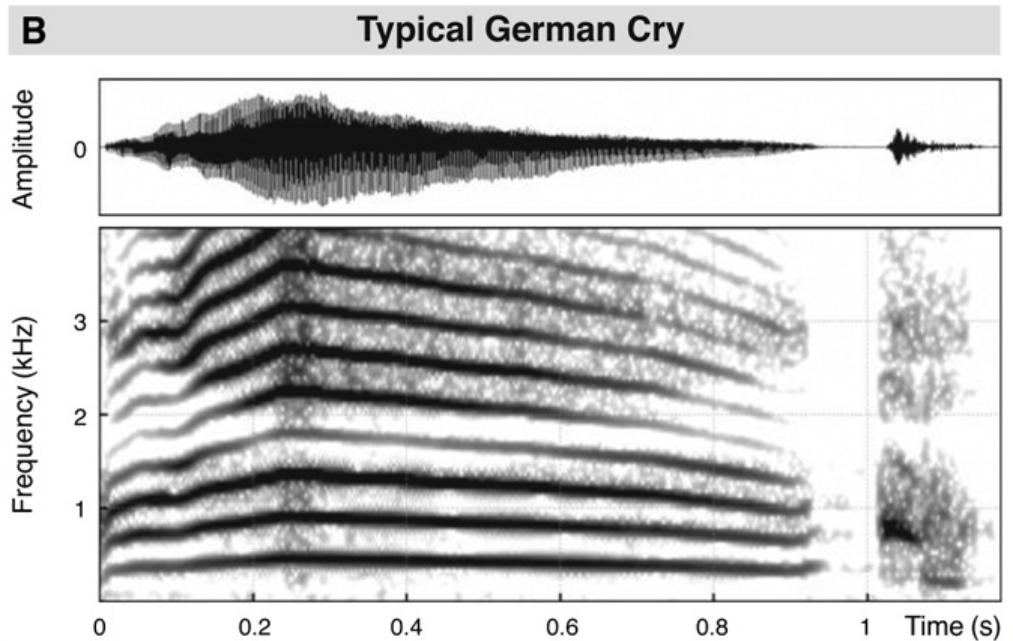
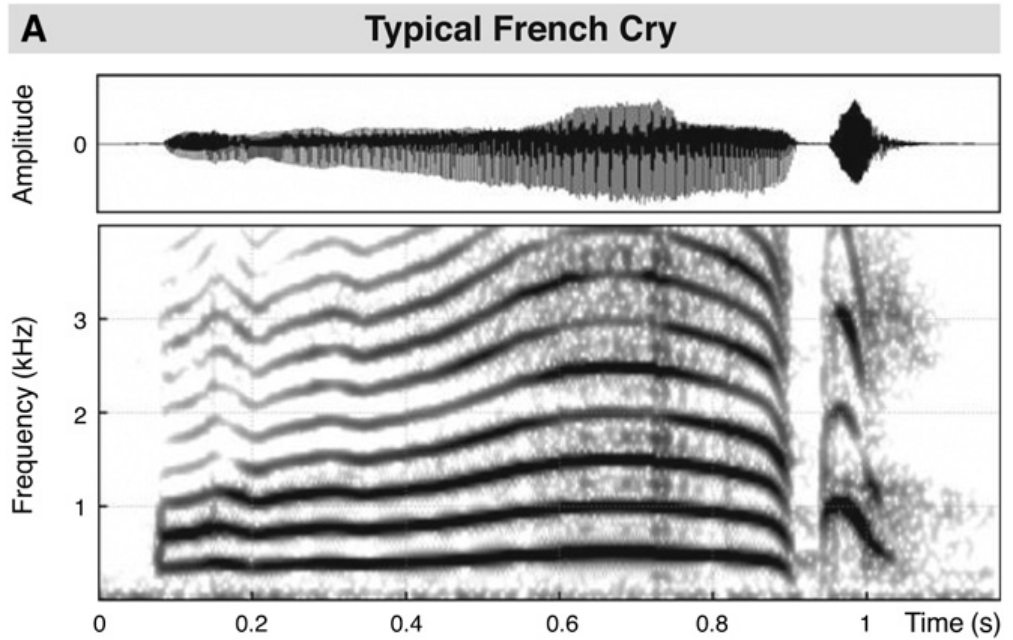

Tanulás?

- a produkciós tesztek
- sírás: anyanyelvi mintakövetés (Mampe és mtsai 2009)

Szociális tanulás

- az anya hangját felismerik és kedvelik

Fotó: Bartha-Tóth Alexandra

Szociális tanulás

- szeretik, ha hozzájuk beszélnek, és tetszik nekik a dajkanyelv

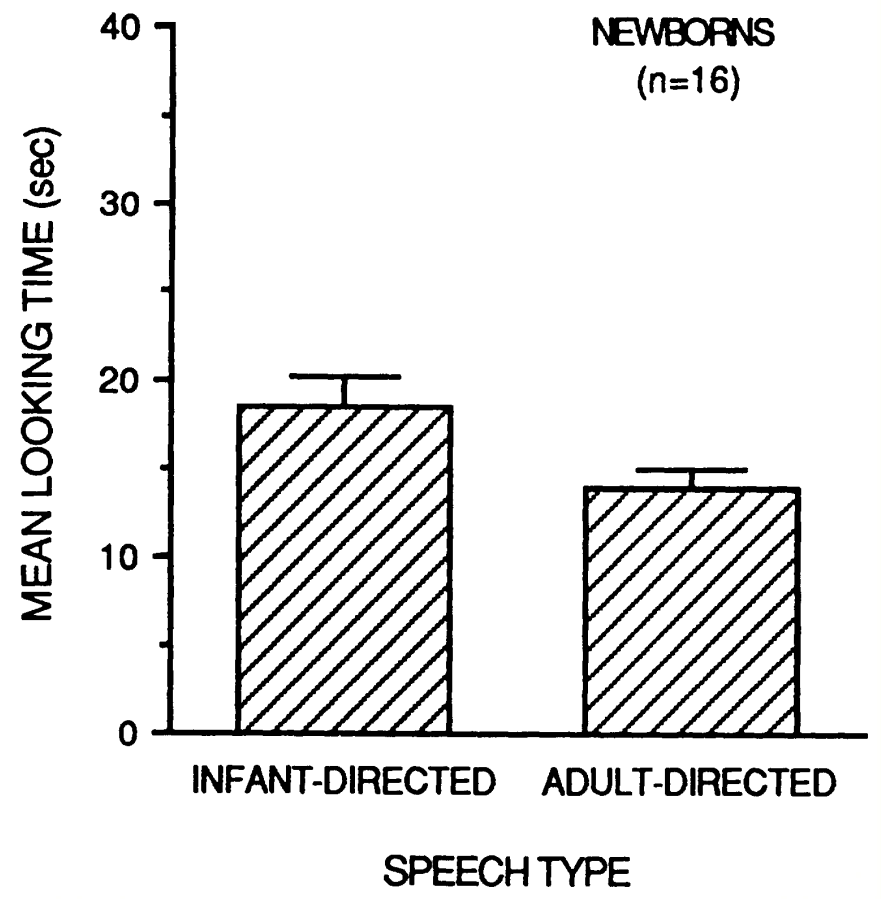
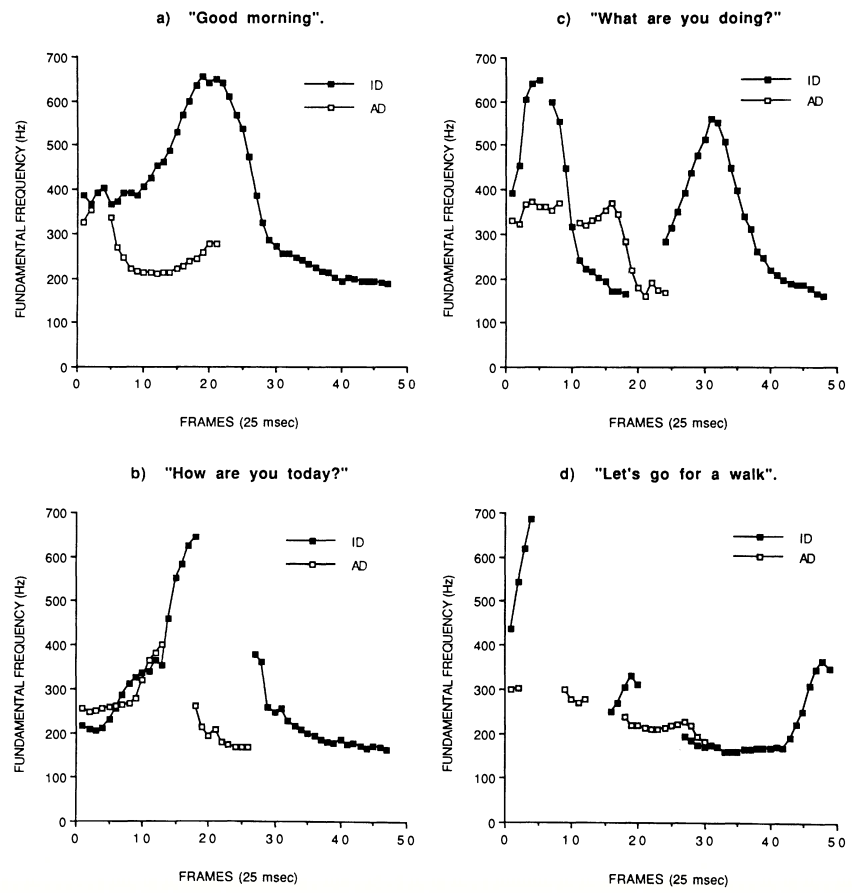
Fotó: Bartha-Tóth Alexandra

Szociális tanulás

(Cooper–Aslin 1990)

Magzati tanulás?

- a 20. hét tájékától a hallószervek funkcionálnak
- 26 hetes kortól fokozott mozgás és szívverés

http://en.wikipedia.org/wiki/File:3dultrasound_20_weeks.jpg

Magzati tanulás

- hogy lehet vizsgálni?
- neurális tesztek
(koraszülöttek): 30-32 hetes kortól agykérgi válasz
- kognitív tesztek: cumik, anyák és versek

(DeCasper–Fifer 1980,
DeCasper–Spence 1986)

<http://childrenshospitalblog.org/in-utero-learning-the-new-trend-of-smart-baby-products/>

Magzati tanulás

- magzatvíz: speciális akusztikai szűrő, ami a dallam-, hangsúly- és ritmusjegyeket engedi át
- az anyanyelv megkülönböztetése más, ritmikailag eltérő idegen nyelvektől
- az anyanyelv kedvelése

Fotó: Szentpéteri-Görömbei Anita

Mit tanulhat a kutató az újszülöttektől?

- nyelvtani szabályok helyett minták
- nyelvi változatosság

Fotó: Mózes Áron

Babákról és a kutatásokról

babanyelv.blog.hu

Fehér Kriszti blogja

A nyelv grammatikája – a nyelvészet és a kognitív tudományok határán

Egy nyelvész-kutató blogja babákról, gyerekekről és nyelvről.

A kutatásaimról a honlapomon is olvashatsz.

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap

Babák, gyerekek és nyelv

A magzatok nyelvi titkai

Az emberek egészen eltérően viszonyulnak ahhoz a tényhez, hogy a kismamák gyakran beszélnek magzataikhoz: a különféle vélemények két szélsőséges álláspont között helyezkednek el. Vannak, akik egyenesen azt gondolják, a kis pocaklakók nemcsak hogy hallják, de értik is, amit mondanak nekik, ezért a leendő anyukák nagyon jól teszik, ha beszélnek magzataikhoz. A másik véglet szerint viszont a kismamáknak ez a cselekedete teljesen hiábavaló, nem több mint a túlzott lelkesedés egyik megmosolygató megnyilvánulása, hiszen a nyelvelsajátítás úgyis csak a születés után kezdődhet. Vajon melyik oldalnak hihetünk inkább?

Kismama a 36. héten (Fotó: Bartha-Tóth Alexandra)

A méh zajos környezet, a kismama szívdobogása és beleinek mozgása mind hanggal jár. Ezek mellett még az anya testi szöveteinek rezgésbe hozásával a magzatvízen keresztül a külső hangok is eléri a hallószerveket, amelyek a fogamzás utáni 20. hét tájékán válnak működőképessé. A koraszülötteken végzett mérések szerint a kívülről

Babákról és a kutatásokról

mnytud.arts.unideb.hu/feherkrisztina.php

Debreceni Egyetem

Magyar Nyelvtudományi Tanszék

Universitas Debreceniensis Cathedra Linguistica Hungarica

Magyar | English

Debrecen, Egyetem tér 1.
+36 (52) 512-923
info@mnytud.arts.unideb.hu
4010 Debrecen, Pf. 54.

HONLAPTÉRKÉP

Honlaptérkép

A TANSZÉKRŐL

Elérhetőség

Fogadóórák

Munkatársak >

Rendezvények, események

A tanszék története >

OKTATÁS

Órarend >

Tantárgyi segédletek és
vizsgainformációk

Alapképzés (BA) >

Mesterképzés (MA) >

Kreditrendszer és tanegységes
képzés >

Levelező képzés >

Doktori (PhD) képzés >

Felvételizőknek >

TUDOMÁNY, KUTATÁS

Magyar Digitális Helynévtár

Nyelv- és Névtörténeti Műhely >

Stilisztika szövegtan

Dr. Fehér Krisztina

egyetemi tanársegéd
főépület III. 340/1. szoba
23098 (mellék)

krfeher@gmail.com

2003-ben szerzett magyar szakos tanári diplomát a Debreceni Egyetemen. 2003 és 2005 között a magyar nyelvészet doktori alprogram nappali, a 2005/2006-os tanévben levelező tagozatos hallgatója. 2005-től a Magyar Nyelvtudományi Tanszék tanársegédje. PhD fokozatot 2012-ben szerzett.

Társas-kognitív nyelvészettel, ezen belül is főként fonológiával, morfológiával, nyelvelméleti-tudománytörténeti kérdésekkel foglalkozik. Általában hangtani, alaktani és szociolingvisztikai tárgyakat oktat.

Fehér Krisztina interneten olvasható publikációi

Fehér Krisztina szakmai életrajza (pdf)

Fehér Krisztina szakmai adatlapja (pdf)

Fehér Krisztina publikációi (pdf)

Hivatkozások Fehér Krisztina műveire (pdf)

Babákról és a kutatásokról

mnytud.arts.unideb.hu/tkny/index.php

Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport

A társas-kognitív nyelvészetről és a kutatócsoportról

A Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének azon oktatóiból és hallgatóiból alakult meg, akik a nyelv relatív mivoltát, vagyis társas-kognitív beágyazottságát kardinális kérdésnek tartják, ezért axiómáikat és metodológiai eljárásaikat is egyenesen ebből kiindulva fogalmazzák meg. A kutatócsoport tagjai a nyelv inherens tulajdonságának gondolják egyfelől a csoportos, másfelől az agyi-elmebeli kontextustól függő relativitást, illetőleg az ezzel járó folytonos változást és változatosságot.

A társas-kognitív nyelvészet szerint a nyelvi rendszernek dinamizmusából adódóan állapota egyáltalán nincs, csak története (egészen pontosan: genezise) van, ami pedig — kontextuális beágyazottsága folytán — nyilván a beszélők variábilis közösség-megismerési körülményeitől meghatározott, így maga is egy heterogén rendszer folyamatait jeleníti meg. Ennek az evolúciós megközelítésnek megfelelően a nyelvnek két, egymásba kapcsolódó szerveződési szintje, ebből adódóan pedig kétféle, egymástól függő története, vagyis filogenezise és ontogenezise van.

A filogenezis a tulajdonképpeni csoportnak a szociális kapcsolatokat formáló nyelve; ez lényegében egy metaforikus, változó és inhomogén hálózatként fogható fel. Az egymással gyakran érintkező, összetartozó emberek között szorosabb (nyelvi) kötelékek lesznek, míg mások esetében lazábbak — a hálózat dinamizmusa és heterogenitása is ezeket a társas kapcsolatokat tükrözi, így fokozatos elmozdulások, illetve folytonos átmenetek jellemzik. A közösség tagjának az őt körülvevő csoport(ok)ra jellemző (nyelvi) mintáknak megfelelően kezd el rögzülni (a világról való általános tudása részeként) az anyanyelve. E tudás megszerzése bizonyos tekintetben már születés előtt megkezdődik,

TARTALOM

[Bemutakozás](#)

[Munkatársak](#)

[Kutatás](#)

[Publikációk](#)

[Babanyelv-blog](#)

[Események](#)

[Oktatás](#)

[Elérhetőség](#)

Babákról és a kutatásokról

<https://www.facebook.com/tarskogny>

facebook

Email or Phone

Password

Log In

Keep me logged in

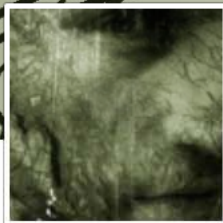
[Forgot your password?](#)

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport
is on Facebook.

To connect with Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport, sign up for Facebook today.

Sign Up

Log In

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport

199 likes · 19 talking about this

Like

Community Organization

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoportjának oldala friss hírekkel, érdekességekkel munkánkról, nyelvről, nyelvészetről. Honlapunk: <http://mnytud.arts.unideb.hu/tkny/>

About

Photos

Likes

Highlights

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport shared Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport's photo. September 25

pénteken itt a Kutatók éjszakája és a Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport programja, ahova Téged is szeretettel várunk!

Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport September 19

Jövő hét pénteken itt a Kutatók éjszakája és a Társas-Kognitív Nyelvészeti Kutatócsoport programja, ahova Téged is szeretettel várunk!

A nyelv grammatikája – a nyelvészet és a kognitív tudományok határán

A kutatás a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú *Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program* című kiemelt projekt keretében zajlott. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.